

ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA KO'P TILLILIK (MULTILINGUALISM) FENOMENI

Tojiboyeva Fayyoz Akmal qizi

O'zDJTU Sharq filologiyasi fakulteti 3-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: **Jumayeva Umida Abdurahim qizi**

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy tilshunoslikda muhim o'rin tutayotgan Multilingualism fenomenining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ko'p tillilik tushunchasi, uning shakllanish omillari hamda jamiyat va shaxs rivojiga ta'siri yoritib beriladi. Shuningdek, bir nechta tillarni bilishning kognitiv, ijtimoiy va madaniy afzalliklari bilan bir qatorda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar ham ko'rib chiqiladi. Maqolada ko'p tillilikning zamonaviy globallashuv jarayonidagi o'rni, uning ta'lim tizimidagi ahamiyati va til kompetensiyasini rivojlantirishdagi roli alohida e'tibor bilan tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ko'p tillilik, Multilingualism, tilshunoslik, til kompetensiyasi, bilingvizm, poliglottik, kognitiv jarayonlar, til o'rganish, globallashuv, madaniyatlararo kommunikatsiya.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические и практические аспекты Multilingualism как одного из важных явлений современной лингвистики. В исследовании раскрываются понятие многоязычия, факторы его формирования, а также его влияние на развитие общества и личности. Кроме того, рассматриваются когнитивные, социальные и культурные преимущества владения несколькими языками, а также возможные трудности, возникающие в этом процессе. В статье особое внимание уделяется роли многоязычия в условиях современной глобализации, его значению в системе образования и влиянию на развитие языковой компетенции.

Ключевые слова: многоязычие, Multilingualism, лингвистика, языковая компетенция, билингвизм, полиглотизм, когнитивные процессы, изучение языков, глобализация, межкультурная коммуникация.

Abstract. This article analyzes the theoretical and practical aspects of Multilingualism as an important phenomenon in modern linguistics. The study explores the concept of multilingualism, the factors contributing to its formation, and its impact on the development of both society and the individual. In addition, it examines the cognitive, social, and cultural advantages of knowing multiple languages, as well as the potential challenges that may arise in this process. The article also pays special attention to the role of multilingualism in the context of globalization, its significance in the education system, and its contribution to the development of language competence.

Keywords: multilingualism, Multilingualism, linguistics, language competence, bilingualism, polyglotism, cognitive processes, language learning, globalization, intercultural communication

Kirish. Zamonaviy globallashuv jarayonlari, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va xalqlar o'rtasidagi ijtimoiy-madaniy aloqalarning kengayishi natijasida Multilingualism fenomeni tilshunoslikning eng dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Bugungi kunda bir nechta tillarni bilish shaxsning nafaqat kommunikativ

imkoniyatlarini kengaytiradi, balki uning intellektual, madaniy va ijtimoiy rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ko'p tillilik zamonaviy jamiyatda muhim ijtimoiy hodisa sifatida qaralib, u turli madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlash, axborot almashinuvini jadallashtirish hamda global muhitda samarali muloqot olib borish imkonini yaratadi. Xususan, lingvistik xilma-xillikning saqlanishi, til siyosati, identifikatsiya jarayonlari, tillararo kod almashtirish, kommunikativ strategiyalar kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, ko'p tillilik orqali global ijtimoiy integratsiyani ta'minlash, millatlararo bag'rikenglikni shakllantirish va transmadaniy hamkorlikni mustahkamlash yo'nalishlari ham alohida e'tiborga olinadi.

Tahlil va muhokama. Ko'p tillilik zamonaviy jamiyatda nafaqat lingvistik ehtiyoj, balki global raqobatbardoshlikning asosiy omiliga aylanmoqda. 2022-yilda YUNESKO tomonidan e'lon qilingan hisobda ta'kidlanishicha, dunyo bo'ylab 7 000 dan ortiq til mavjud bo'lib, ularning yarmi yo'qolib ketish xavfi ostida. Bu holat til xilma-xilligini saqlab qolish bilan birga, ularni o'rganish va ulardan madaniy muloqot vositasi sifatida foydalanish zarurligini ham ko'rsatmoqda. Ko'p tillilikning asosiy foydasi - bu shaxsga madaniyatlararo moslashuvchanlik, o'zga fikr va qadriyatlarni tushunish, turli ijtimoiy guruhlar bilan samarali muloqotda bo'lish imkonini berishidir. Masalan, Yevropa Ittifoqida rasmiy ravishda 24 ta til olingan bo'lib, bu siyosat barcha a'zolar o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Globalizatsiya jarayonida ko'p tillilik xalqaro ta'lim tizimida muhim o'rin egallaydi. Xalqaro Bakalavr dasturlarida (IB – International Baccalaureate) ikki va undan ortiq tilda ta'lim olish talabning dunyoqarashini kengaytirish, ko'p madaniyatli muhitga tayyorlash vositasi sifatida qo'llanilmoqda.

2023-yil holatiga ko'ra, dunyoda 5 500 dan ortiq IB maktablari mavjud bo'lib, ular ko'p tillilikni ta'lim strategiyasiga aylantirgan. Madaniyatlararo kommunikatsiya ko'p hollarda til bilan bog'liq bo'lmagan omillar – ishoralar, tana tili, kontekstga asoslangan anglash kabi jihatlarga ham bog'liq. Misol uchun, Yaponiya va Braziliya kabi davlatlarda bir xil iboralar turlicha madaniy ma'noga ega bo'lishi mumkin, bu esa til bilgan odamga ham kommunikatsion qiyinchiliklar tug'diradi. Ko'p tillilik ko'p hollarda iqtisodiy imkoniyatlar bilan bog'liq bo'ladi. AQSh Mehnat Departamentining 2021-yilgi hisobotiga ko'ra, ikki tilda erkin so'zlasha oladigan xodimlar yagona til biluvchilarga nisbatan 10–15% yuqori maosh oladi. Bu esa ko'p tillilik shaxsiy taraqqiyot uchun ham foydali ekanini ko'rsatadi. Ko'p tillilik milliy identitet bilan ham murakkab bog'lanishga ega. Ba'zi hollarda til o'zligini saqlash vositasi sifatida qaraladi, ba'zida esa yangi tillar orqali yangi identitet shakllanishi mumkin. Kanada singari ko'p tilli jamiyatlarda fransuz va ingliz tillarining rasmiy maqomda bo'lishi aholining o'zini tanitish shakliga bevosita ta'sir qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy tilshunoslikda Multilingualism fenomeni muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ko'p tillilik nafaqat shaxsning kommunikativ imkoniyatlarini kengaytiradi, balki uning kognitiv salohiyati, tafakkur darajasi va ijtimoiy moslashuvchanligini ham sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bir nechta tillarni bilish insonning xotira, diqqat va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi, shuningdek, turli madaniyatlarni chuqurroq anglash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, ko'p tillilik jarayonida til aralashuvi yoki interferensiya kabi ayrim qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Crystal, D. Language Death. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 210 b.
2. European Commission. Languages and the European Union. – Brussels: EU Publications, 2021.
3. Fishman, J.A. The Sociology of Language. – Rowley: Newbury House, 1972. – 450 b.
4. O'zbekiston Respublikasi "Davlat tili haqida" Qonuni. –, 1995.
5. Rahmonov B. Ko'p tillilik: muammo va imkoniyatlar. –O'zRFA, 2020